

Spalte rohy a zachraňte nosorožce

František Pelc

Nosorožec širokohubý jižní byl na začátku minulého století skoro vyhuben, přežilo pouze pár desítek jedinců v oblasti dnešního parku Hluhluwe-Umfolozí. Dlouhodobou intenzivní ochranářskou prací se jeho početní stav v Jižní Africe zvýšily a přesáhly 20 tis. jedinců a ještě před pár lety to vypadalo, že je definitivně zachráněn. Bohužel se v posledních letech upytlačí přes tisíc jedinců ročně, za pár let tedy může tento druh být opět na prahu vymizení. Foto: František Pelc

Ještě před několika lety se zdálo, že většina afrických i asijských druhů nosorožců překoná kritické chvíle svého totálního ohrožení. V relativním bezpečí několika národních parků a rezervací se jejich počty většinou stabilizovaly či narůstaly, protože hlavní důvod jejich vybití vymizel. Vybájené afrodisiakální účinky prášku z rohoviny byly nahrazeny opravdu funkčními medikamenty jako viagra a další. Vypadalo to slibně. V roce 2006 bylo v Africe upytlačeno „pouhých“ šedesát kusů, které byly hravě nahrazeny přirozeným přírůstkem. Počet afrických nosorožců dosahoval okolo 25 000 jedinců. Následovalo však něco neuvěřitelného. Virální marketing v jihovýchodní Asii rozšířil virtuální léčivé účinky univerzálního spektra – od léčení rakoviny až po snižování teploty či odstranění kocoviny. Nákup prášku

z nosorožčího rohu se stal dokonce součástí určitého společenského statusu. Cena na černém trhu za kilogram je stejná jako cena zlata a přesahuje 1 mil. Kč. Co na tom, že seriózní výzkumy dokládají, že prášek z nosorožčího rohu má léčivé účinky podobné jako naše vlny nebo ustříhnuté nehty... Poptávka po něm navzdory tomu velmi roste, a to se promítlo do děsivého nárůstu upytlačených jedinců tohoto úchvatného zvířete. V posledních letech se jenom v Jižní Africe vykazuje přes 1 000 jedinců zabitých pytláky a před pár lety byl v přírodě dokonce definitivně vybit západofrický poddruh nosorožce dvourohého. Stačí pár let a populace nosorožců budou nad propastí úplného zániku, tak jak tomu bylo ještě před dvaceti lety. Při tom všem samozřejmě dochází k mnoha lidským tragediím, kdy

umírají strážci parků i pytláci. Zdá se, že volný trh tento problém nevyřeší...

Jestli má být tažení proti této zhýralosti účinné, musí zahrnovat opatření v místě přirozeného výskytu nosorožců, v tranzitních zemích a hlavně v místech poptávky zboží.

Systematické úsilí strážců rezervací v boji s pytláky je na místě a patří mu velký obdiv. Některé jednotky strážců například v rezervaci Ol Pajeta jsou cvičeny belgickými důstojníky a připomínají spíše respektovanou vojenskou jednotku než ochranáře přírody. Preventivní odstraňování rohů u dospělců vykazuje nakonec více záporů než kladů. To, že i tyto přístupy mají svoje limity, však dokládá neutěšený stav pytláctví nosorožců ve světoznámém Krugerově národním

parku v Jižní Africe, kde bylo vloni vystřeleno 600 nosorožců. Úvaha, že by se mohl obchod s rohy zlegalizovat a mohly by se do něj řízeně zapojit některé soukromé farmy a rezervace v Jižní Africe, zní zajímavě pouze na první pohled. Poptávku by to nejenom nenasytilo, nýbrž nakonec urychlilo rozklad přírodních populací. A navíc potvrdilo i věrohodnost pomatené představy, že na léčivých účincích něco je.

Česká republika poněkud překvapivě patří mezi významné tranzitní země nelegálního mezinárodního obchodu s rohy, které z Afriky putují do místa určení – hlavně do Vietnamu a Číny. To, že v posledních letech naše celní správa a inspekce životního prostředí ve spolupráci s okolními zeměmi zachytila nelegální dodávky rohů o celkovém objemu zhruba 100 mil. Kč, které měly vazbu na české občany, dokládá nejenom kvalitu práce těchto orgánů, ale i velikost problému.

To vše ale k řešení nestačí. Dokud bude poptávka po nosorožčím rohu taková jaká je, moc se toho k dobrému nezmění. Proto mají význam akce Burn Horns – Save Rhinos, které oprávněně dehonestují nesmyslnost virtuálních léčivých účinků i cen na černém trhu. Až se akce, které proběhly ve Dvoře Králové a několika dalších evropských městech, uskuteční za zájmu médií i ve městech jihovýchodní Asie, bude to signál k zásadnímu obratu. Zatím to tak moc nevydává. Když keňský prezident Daniel arap Moi a Richard Leakey v roce 1989 spálili na protest proti vybití slonů 12 tun klů (dnes v hodnotě stovek miliónů korun na černém trhu), bylo to nejen velkolepé a velkorysé, ale někteří z toho byli na rozpacích. Na desítky let to však nesmyslné pytláčení slonů v Keni zmírnilo. To, jestli se nám nakonec podaří omezit nesmyslné vybití nosorožců, bude důležité nejen pro ochranu přírody. Bude to i výpověď o nás samých.

František Pelc je ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Akce pálení rohů nosorožců se zúčastnila celá řada významných osobností, mj. John Scanlon, generální tajemník CITES nebo Tony Fitzjohn, věhlasný ochranář africké přírody. Bylo spáleno více než 53 kg rohů, jejichž hodnota na černém trhu by přesáhla 60 mil. Kč. Mediální ohlas byl celosvětový. O kampani se mluvilo dokonce i v Číně a Vietnamu. Foto: Hynek Glos

